

САВЕЦКІЯ ЛЮДЗІ — МІРНЫЯ ЛЮДЗІ

Увясне сад плошчаю ў дзесяць тысяч гектараў. Колькі ў ім будзе расіць плодowych дрэў і ягаднікаў. Такі сапраўды гіганцкі сад закладзена сёння ў нашай рэспубліцы. Далася і рабочыя, служачыя, школьнікі і студэнты, уся наша грамадства з любоўю садзіць новыя сады сямігодзі.

Хутка ўся наша рэспубліка стане садовым квітучым садом. Новыя сады садзіць калгаснікі сельгасарцель «Сцяг перамогі» і «Паміж Ільіча» Дунілавіцкага раёна. Дзесяць гектараў плодowych дрэў будзе пасаджана ў калгасе імя Ільіча Брагінскага раёна, шаснаццаць гектараў новага саду будзе ў калгасе «Ленінец» Капыльскага раёна. І так у кожным калгасе, саўгасе, у кожнай школе. І прадпрыемствы рэспублікі ўключаюць у гэтую пачасную справу. На тэрыторыі Баўкавыскага ліцейна-механічнага завода па ініцыятыве камсамоўцаў закладзены сад, разбітыя скверы, выдасца пасадка дэкаратыўных дрэў і кустоў. І ўсё для таго, каб хораша жылося савецкім людзям, каб было ў нас у дастатку і роўнай саданіны і гародніны, каб наш чалавек-працаўнік быў заўсёды дужы, бадзёры і вясёлы.

Многія мінчане лічаць за лепшы адпачынак пасля работы паехаць у раённы вуліц Сталінградскай і Карла Лібкнехта, дзе будуюцца палыя кварталы прыгожых жылых дамоў, каб парывацца пахватам залатых рук нашых будаўнікоў, нарэшце, можна памаркаваць, дзе, у якім доме, на якім паверсе будзе твая кватэра... Не здарма гэтыя раёны называюць мінчане беларускімі Чаромішкіма. Праходзіць дзень, і глядзіш — новыя паверхі вырастаюць у доме, а ў суседнім — ужо трымаюцца сцены, а ў трэцім доме — фарбуюць вокны. Глядзіш, не сёння-заўтра новыя жытхары паселяцца ў новых утулых кватэрах.

Ды хіба толькі ў Мінску разгарнуцца такое вялікае жыллёвае будаўніцтва. У кожным горадзе, у кожнай нават самай невялікай вёсцы людзі будуць новае жыллё, будуць фабрыкі і заводы, клубы і дэцятныя сады, школы і кінатэатры.

Мы будзем новыя гарады і сёлы не для таго, каб іх зруйнавала і спаліла вайна.

Мы вышчымаем сады не для таго, каб іх знішчыла атамная бомба.

Савецкія людзі — мірныя людзі. У іх столькі важных і надзвычайных спраў, столькі смелых крылатых дэмаў, у імя якіх варта жыць і працаваць, варта шукаць новае ў навуцы, тэхніцы, на вытворчасці, у сельскай гаспадарцы. Мы смела крок за крокам прамяняем камуністычныя саўгасы. І як многа яшчэ трэба зрабіць савецкаму народу, каб хутчэй наблізіць гэтую светлую будучыню.

І таму зразумела, з якой гарачай ухвалой, з якой шчырай удзячнасцю сустраля савецкія людзі высакародныя намаганні Мікіты Сергеевіча Хрушчова ў час яго паездкі ў Злучаныя Штаты Амерыкі — усталяванню на зямлі трывалы мір паміж народамі. Мір — назавсёды, мір — нававечна! Гэтыя словы блізка і зразумелыя кожнаму чалавеку нашай планеты.

На сесі Генеральнай Асамблеі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый таварыш М. С. Хрушчов падаў прынятыя ўнітарныя палітыкі СССР і ад імя Савецкага Урада ўнёс прапанову аб усеагульнай і поўнай разбраення і дзяржавы. Гэтая прапанова літаральна ўспалыхнула ўвесь свет.

Надзей і вялікай радысцю асяцяліся вочы простых людзей зямлі. Значыць, можна зрабіць так, каб ніколі-ніколі не плакалі сироты на забітых бацьках. Значыць, можна назавсёды знішчыць пагрозу новай вайны. Значыць, можна жыць у міры і дружбе, можна, не боючыся жаху вайны, даглядаць сады, вырошчваць кукурузу, будаваць гарады, даследаваць новыя планеты.

На сцэне — замежныя спевакі і музыканты
У сталіцу Латвіі прыбыў на гастролях вядомы румынскі тэнар Джордж Карбене. Госьць выступіў на сцэне Дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балету Латвійскай ССР. Ён выканае ролю герцага ў оперы Вердзі «Рыгаледа».

У Рызе адбудзецца таксама канцэрт другога зарубіжнага госьця — чэшскага піяніста І. Паленчэка.

Звыш двухсот слухачоў наведваюць выхадзі ўнітарны культурны, які адбудзецца ў раённым цэнтры Іўе. Першыя заняты былі прысвечаны ролю музыкі ў жыцці чалавека і творчасці М. Глінкі.

Чытачы Бешавіцкага раённай бібліятэкі атрымалі новыя прасторныя памешчаны. Цяпер кожны дзень чытальную залу наведвае звыш 130 чытачоў.

К. ХРУЦКІ.

Прайшоў год пошукаў. Калі эканамічны наглядчык, вырашыў стварыць самадзейны музей у раённым Доме культуры. І вось мы на ўрачыстым адкрыцці гісторыка-краязнаўчага музея. Сабраўся мітынг. Яго адкрыў сакратар РК КПБ Пётр Цітавіч Бананік. Затым выступілі загадчык раёнага аддзела культуры тав. Расквіц, выкладчык гісторыі школы № 1 тав. Вайдрых, дырэктар Брэскага абласнога краязнаўчага музея тав. Віруда і супрацоўнік Пінскага краязнаўчага музея тав. Міралюбаў. Пасля ўрачыстасцей у музей заходзяць наведвальнікі.

Многа цікавага з гісторыі тут можна даведацца. Музей мае два аддзельныя гістарычны і сацыялістычны будаўніцтва. Тут прадстаўлены дыяграмы, фатаздымкі, дакументы аб дзяржаве і сучасным раёна. Экспанаты раскаваюць аб рэвалюцыйных, традыцыйных лунінаў. Наведвальнікі з цікавасцю аглядаюць сцэны «Новай рэвалюцыйнай ўдэмы (1910—1914 гг.)», «Вялікай Кастрычніцкай

савецкай рэвалюцыя», «Заходзяць Беларусь у складзе Польшчы», «Вялікай Айчынай вайны». Матэрыялы раскаваюць аб забастоўках рабочых, ёсць копія данясенняў паліцыі і дэпартаменту аб хваляванні сялян, фатаздымкі мужчых камуністаў, членаў КПЗБ, адмыкці дэлегата Луніна, дакументы партызанскага атрада імя Кірава. Экспаната адзін экзэмпляр лунінецкай газеты «Авангард», якая выходзіла ў падполлі ў гэтыя гады нямецкай акупацыі.

Падоўгу наведвальнікі затрымліваюцца і з цікавасцю чытаюць пісьмо рускага паэта Аляксандра Блока да маці ў Луніна. Вялікі пазт прады ў Луніна доволі доўгі час. Ён тут служыў у царскай арміі.

Лунінецкая галарэя і тым, што ў іх горадзе пабываў выдатны дзеяч Камуністычнай партыі М. Фрунзе, бацька партызанскіх камандзір К. Арлоўскі. Тут, у музеі, знаходзіцца фатаграфія легендарнага героя В.

Вялікі ўклад у гэтую справу ўнеслі выкладчыца гісторыі чыгуначнай школы № 50 Зоя Сямёнаўна Разанова, дырэктар Ракітніцкага сямігадовай школы Генадзі Іосіфавіч Валасюк, удзельнік руска-польшкай вайны 1905—1907 гадоў з вёскі Бастынь Васіль Цярэшчэвіч Цяльчук і многія іншыя.

Школьны краязнаўчы музей з кожным днём пашыраецца. Прайшло паўгода, і экспаната стала цесна ў аздавадзеным для краязнаўчага кучка лакаў. А матэрыялы паступалі і паступалі.

Вялікі ўклад у гэтую справу ўнеслі

ПРАЛЕТАРЫ І УСІХ КРАІН. ЯДНАЮЦСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

№ 84 (1410)

Субота, 24 кастрычніка 1959 года

Цана 40 кап.

У К А З

ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОўНАГА САВЕТА БССР

аб узнагароджанні паэта Максіма Лужаніна (Каратай Аляксандра Амвросьвіча)

Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР

У сувязі з пяцідзесяцігоддзем з дня нараджэння і ўлічваючы заслугі ў развіцці беларускай савецкай літаратуры, узнагародзіць паэта Максіма Лужаніна (Каратай Аляксандра Амвросьвіча) Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. КАЗЛОУ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Д. ЛУКАШЭВІЧ.

22 кастрычніка 1959 года.

гор. Мінск.

Насустрэч Пленуму ЦК КПСС

Сёння ў Чарнях

(з БЛАКНОТА ПІСЬМЕННІКА)

Чарныя — вялікае палескае сяло. У ім больш трысот дамоў. Калі пад'язджаеш да яго з боку Кобрына па старой, выбітай шашы, вёска амаль не віда зусім. Яна топе ў засені дрэў.

Непадалёк ад Чарняў раскінуліся невялікія вёсачкі з паэтычнымі назвамі — Малаўнаўка, Астроўна, Лесаўна.

Цяпер усе гэтыя вёскі — адна вялікая гаспадарка — перадавыя ў Малаўніцкім раёне калгас імя Н. К. Круцкай, які налічвае каля чатырох тысяч гектараў зямлі. Надышла глыбокая вясень, даўно ўбрана збажына, закончылася саўба азімых, і адрас мо'які ніколі, бачым, як шмат зроблена людзьмі, якія вялікія плён чалавечай працы прыносяць гэтай зямлі.

«ВУЛІЦА 41-га КАСТРЫЧНІКА»

Да сёння першай хаты на гэтай вуліцы прымацавана таблічка з надпісам: «Вуліца 41-га Кастрычніка». Гэта — гаўзнавая вуліца Чарняў. Чалавек, які толькі што прыходзіў сюды, не цяжка заўважыць, што гэта — новая вуліца, будаваная на працягу 41-га гадыніні Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. На гэтай вуліцы размяшчаюцца вялікі будынак Чарняўскай сярэдняй школы, сельсавет, клуб, пошта, хата-чытальня, сельскі магазін, новыя дамы калгаснікаў пад шыфернымі дахамі. Гэта — цэнтр калгаса.

Каля адной з хат мы сустраляем з калгаснікам Апанасам Карпавічам Іўраком. Гэтым чалавеку не больш сарака год. Ён — член партыі. У гады Вялікай Айчынай вайны быў партызанам, а раней, да 1939 года ўдзельнічаў у падпольнай рэвалюцыйнай барацьбе.

Апанас Карпавіч раскавае нам пра гісторыю сваёй вёскі; аб тым, як цяжка жылося сялянам пры царскай Польшчы, як яны змагаліся за сваю лепшую будучыню.

Сам Апанас Карпавіч прыналежыць да маладых парабак у кулакоў Макара і Ігната Максімовічаў, а яго суседзі браты Рыгор і Антон Астапукі, якія мелі на дзве сям'і ўсяго некалькі сотак зямлі, атрымавалі зямлю папа Рункевіча, у якога было 350 гектараў зямлі. Некаторыя жытхары Чарняў, каб уратавацца ад галаду, з'ехалі з роднай вёскі ў далёкія краіны, за акіяны, у Амерыку — Аргенціну, Уругвай — шукаць лепшага жыцця. Матывы Астанук, напрыклад, за сем год аб'ездзіў паўсвета, але быў вымушаны з гэтымі рукамі, з пустымі кішчэнкамі вярнуцца назад у Чарныя. І людзі пачыналі разумець, што плах да пачасна не ў тым, каб пакідаць радзіму, а ў тым, каб самі здабываць свабоду і пабудоваць новае вольнае жыццё на роднай зямлі.

У 1935 годзе ў Чарнях была створана падпольная арганізацыя моладзі, якой кіравалі прафесіянальныя рэвалюцыянеры.

Цяпер многія з удзельнікаў падпольнай арганізацыі знаходзяцца на адказнай партыйнай і савецкай рабоце, працуюць калгаснікамі, як і сам Апанас Карпавіч. У калгасе сёння ёсць вялікая партыйная арганізацыя, якую ўзначальвае старшыня сельсавета Іван Андрэевіч Карбчук. У самі камуністы — калгаснікі Аляксандр Цімафеевіч Астанук, зьвешчаныя Марыя Лаўронцеўна Клебанова і інш. Гэта людзі, на якіх сёння раўняецца ўвесь калгас. Яны ідуць на чале яго, каб зрабіць свой калгас адным з перадавых не толькі ў раёне, але і ў рэспубліцы.

РАЗМОВА У ХАЦЕ-ЧЫГІАЛЬНІ

Развітаўшыся з Апанасам Карпавічам, мы зайшлі ў Чарняўскую хату-чытальню. У дзвярах у руках быў апошні нумар часопіса «Вожык». Адна з дзвячат голасна зашмыкала і сказала:

«Многае ўжо зроблена ў выкананні сям'ігодкі. Калгас набыў чатыры трактары, сем аўтамашы, камбайн, некалькі маладаран і іншыя сельскагаспадарчыя машыны. Пабудаваны зернесушальнік, піларам, млын, цешлавая электрастанцыя, новы будынак для жывёлы. Непадалёку ад цэнтральнай сядзібы будуюцца вялікі мураваны цялятнік на 200 гадоў. На ферме абсталяваюцца механізаваныя пармакучні».

Пасля размовы са старшынёй калгаса мы пабывалі ў некалькіх дамах калгаснікаў, гутарылі з імі, бачылі сваімі вачыма, як яны жывуць, працуюць.

У краінай хатэ вёскі Малаўнаўка жыць сям'я зьвешчанай па кукурузе Марыі Лаўронцеўны Клебанова. Хата прасторная, на тры пакоі, абсталяваная мэбляй. Разам са сваім мужам Іванам Айчынай вайны Шулаём Іванавічам Марыя Лаўронцеўна працавала ў мінулым годзе 500 працэдэнтаў і атрымала каля тры тысячы рублёў і блізка да двух тысяч рублёў грошай. Акрамя таго, Марыя Лаўронцеўна выдалі грошавую прэмію за дні. Дзень калгасніцы — дачка Люба і сын Федзь — атрымалі сярэдняю адукацыю. Сама Марыя Лаўронцеўна стала вядома сваёй працай на ўсю вобласць.

Марыя Лаўронцеўна, сама аб тым не думаючы, стала ў сваёй працы паслядоўнай лепшай дачкі савецкай

Каржа, цяпер старшыня калгаса «Партызанскі край».

Экспанаты раскаваюць і аб тым, які змянілася жыццё на тэрыторыі Лунінецкага раёна. Па-новаму жыць сёння калгасная вёска — такі выгляд напроваецца сам сабою, калі на працягу два аддзельныя музеі.

Вялікую справу зрабіла Лунінецкая школа № 1 і яе памочнікі, што ў Лунініцы стварылі самадзейны музей. Толькі на гэтым не трэба спыняцца. Музей навінен з кожным днём пашыраецца. І ў гэтым многая роля зрабіць выкладчыкі гісторыі школ раёна. Экспанаты ёсць. Напрыклад, у Лунінецкай друкарні да гэтай часу захоўваецца прымытыя падпольна друкарская машына, на якой у Айчынную вайну друкавалася падпольная газета «Авангард». А колькі ёсць у раёне іншых экспанатаў!

В. ШТАЛЬ, супрацоўнік лунінецкай газеты «Авангард».

Народы ўсіх краін! Захаванне і ўмацаванне міру — галоўнае пытанне нашага часу! За трывалы мір і супрацоўніцтва паміж народамі!

Ініцыятыва моладзі

Прыгожы летам вёска сельскагаспадарчай арцелі імя Жданава. Абшар вясні — прыгожыя дамы. Перад імі — барозы, талпы, каштаны, арабіны. А далей за дамамі, амаль у кожнага калгасніка — сад. Але, бывае, там-сям няма зялёных насаджэнняў. Гэта пераважна ля новых грамадскіх будынкаў арцелі.

— Хлопцы, дзятчаты, — звярнуўся аднойчы загадчык калгаснага клуба да моладзі, — давайце заўтра паедзем у лес і прысадым маладыя дрэўцы. Пасадзім іх на калгасным двары, вакол клуба...

Моладзь гарача падтрымала прапанову.

Назаўтра раніцай на калгасным двары сабраліся з рыдлёўкамі юнакі і дзятчаты. Ады з іх паехалі ў лес па саджанцы. Другія падаліся ў бок клуба — капаць ямы для дрэваў...

Актыўна праходзіць месічны сады. У гэтыя дні можна бачыць і школьніка, і камсамоўца, і пажылога калгасніка, які з любоўю садзіць дрэвы ўздоўж дарог, вуліц.

Прайдзе некалькі год — і ля клуба калгаса імя Жданава зашуміць лісьцем парк, зазеленеюць дрэвы на калгасным двары і каля новага будынка праўлення сельгасарцелі.

В. КАПЦІЛОВІЧ, Карэліцкі раён.

Да стагоддзя з дня нараджэння А. П. Чэхава

Тэатры і мастацкая самадзейнасць рэспублікі пачынаюць падрыхтоўку да стагоддзя з дня нараджэння выдатнага рускага пісьменніка А. П. Чэхава. У гэтым сезоне намечана паказаць рад яго драматычных твораў. Будуюць пастаўлены п'есы «Вішнёвы сад», «Дядзя Ваня», «Тры сестры» і іншыя. Акрамя таго, у тэатрах намечаныя вечары чхаўскіх мініячур.

Міністэрства культуры БССР, ЦК ЛКСМБ, рэспубліканскі Савет прафсаюзаў і рэспубліканскі Дом народнай творчасці абвілі да знамянальнай даты конкурсы на лепшае выкананне яго твораў. У ім прымуць удзел чытальнікі-аматары і калектывы мастацкай самадзейнасці, у тым ліку народнае тэатры і тэатральна студыі. Паводле ўмоў конкурсу, могуць выконвацца п'есы, вядзлікі, інсценіроўкі, апалядыны.

Пераможцы, якія будуць удастоены ў трэцім туры конкурсу дыпломаў, прымуць удзел у тэатры-паказе чхаўскіх твораў, які адбудзецца ў 1960 годзе.

(БЕЛТА).

Міністэрства культуры БССР, ЦК ЛКСМБ, рэспубліканскі Савет прафсаюзаў і рэспубліканскі Дом народнай творчасці абвілі да знамянальнай даты конкурсы на лепшае выкананне яго твораў. У ім прымуць удзел чытальнікі-аматары і калектывы мастацкай самадзейнасці, у тым ліку народнае тэатры і тэатральна студыі. Паводле ўмоў конкурсу, могуць выконвацца п'есы, вядзлікі, інсценіроўкі, апалядыны.

Пераможцы, якія будуць удастоены ў трэцім туры конкурсу дыпломаў, прымуць удзел у тэатры-паказе чхаўскіх твораў, які адбудзецца ў 1960 годзе.

(БЕЛТА).

Нлубы ў брыгадах

Старшыня калгаса «Сталінскі шлях» Чавускага раёна А. Блох — былы работнік Магілёўскага абласнога ўпраўлення культуры. Па ацэнцы партыі ён лэйшоў працаваць у сельскай гаспадарцы. Калі калгаснікі выбралі яго сваім старшынёй, яны заплыталі:

— А як будзе накіонт клуба? Людзям жа няма дзе культурна правесці свой вольны час.

— Будзе і клуб, — запэўніў тав. Блох. — Ды і не адзін.

І новы старшыня стрываў сваё слова. Адразу была створана спецыяльная будаўнічая брыгада. Праз адзін год аганькі перагата клуба задаліся ў вёсцы Каменка, потым пабудавалі брыгадныя клубы ў вёсках Глінішчы, Цімохаўцы, Гародцы, Аўхімак. А ў 42-ю гадыніні Вялікай Кастрычніцкай гаспадаркі расчыніліся дзверы новага клуба ў пятай паловадчай брыгадзе.

Цяпер людзям ёсць дзе паслухаць лекцыю, паглядзець кіно.

У кожным клубе створаны гурткі мастацкай самадзейнасці. Часта паміж брыгаднікамі клубамі наладжваюцца абменныя канцэрты.

Пётро ПРЫХОДЗЬКА.

Наш нар.

Міжкалгасная гідрэлектрастанцыя на раць Свісла

Будучыя акцёры, рэжысёры, мастакі

Майстэрства паэта і майстэрства крытыка

Крытыка, разглядаючы сённяшнюю існуючую паэзію, тым самым у некаторай ступені падвышае ўжо і паэзію, якая а'віцца заўтра. Добрая аб роўнасці нашай літаратуры, мы павінны былі б больш уважліва ставіцца да творчасці крытыкаў. Іх кнігі, пэўна, тым б не адначасна і тэорэтычным кампанімам — і то не ў адным кірунку, а выдасцвята, якое «забіла карысную справу, выдаўшы кнігу...» Такія рэцэнзіі, калі і дапамагаюць кнігагандлю ў рэкламе, то не ўзбагачаюць наша разуменне літаратурнага а'віа. Нам асабліва ж патрэбна крытыка на кніжцы. А ў апошнія гады а'віліся шэраг цікавых кніг беларускай крытыкі, аб якіх варта было пазавяршыць больш зразумела. Сярод іх — зборнік артыкулаў Рыгора Барозкіна «Паэзія і праза» і адна, як нам здаецца, з найбольш значных кніг крытыкі апошняга часу, прысвечаных паэзіі. Гэта кніга аб творчым шляху, аб майстэрстве чатырох нашых вядомых паэтаў — П. Броўкі, А. Куляшова, П. Панчанкі, М. Танка, паэтаў розных і на часе прыходу ў літаратуру, і на сваіх творчых індывідуальнасцях. Пры чытанні кнігі адчуваеш унутраную неабходнасць а'віра гаварыць менавіта аб гэтых паэтах. Гэта кніга аб сучаснай сучаснай беларускай паэзіі. І нарэшце аб вельмі не падобных адзіна на аднаго паэтах не фармальна суседнічаючы ў зборніку. Яны аб'яднаны адзінай думкай крытыка, яго канцэпцыяй прады паэзіі.

Ні ў адной з славянінскіх нашых крытычных кніг пра паэзію не маецца такой увагі пачатку майстэрства, як у гэтым зборніку. Р. Барозкін глыбока любіць і разумее паэзію. Непрымаючы амаць яго выступленні, па рэжымі выключэннем, прысвечаны ёй. Артыкулы крытыка заўсёды вылучаюць сваёй глыбокай, добрым веданнем а'віра. І ў новай кнізе выразна выдзелены гэтыя лепшыя якасці крытыка. Р. Барозкін паказвае шлях ісьменнаму не як суму фактараў з яго біяграфіяй, а як вырашэнне пэтам пэўных творчых праблем. Ён імкнецца асавацца кірунак творчых пошукаў, паказвае, як паліраваць вопыт паэта ўваходзіць у новае творы. Крытык чуйны да самых ізначных працяў новых якасцей таленту. І таму, разглядаючы, скажам, творчасць А. Куляшова, ён нават двойчы разгледзіць паэта на а'віра, адзін раз, раз-

глядваючы лірыку, другі раз — эпас паэта. Можна і ёць пэўныя наіручаныя пры гэтым жарывам, а не храналагічным падыходзе. Але, аналізуючы творчасць Куляшова менавіта на жанрах, Р. Барозкін якраз адолеў асабліва выразна і з большай гістарычнай прадаў ускрыць вядучыя тэндэнцыі яе.

Чытаючы кнігу Р. Барозкіна, адчуваеш, што крытык як бы менш за ўсё дбае, каб навываць чытачу сваю ацэнку твора. Крытык імкнецца тэа'ві рагарнуць перад ім свае разважанні, паказаць, логіку іх, а ўжо справа чытача — аджашча і аб а'віне. Дыскусія гэтай якасці нарэшце вельмі пераканавы і галоўнае, вучыць чытача аналізаваць, крытычна мысліць, выховаць у яго мастацкі густ.

Важна і тое, што Р. Барозкін не задавальняецца рэцэнзійкай характарыстыкай твора, а імкнецца разгледзець яго з пункту той ці іншай аэстэтычнай праблемы. І лепшыя старонкі яго кнігі — гэта спраўданы «эстэтыка ў руху», як называлі крытыку рускія рэвалюцыйныя дэмакраты.

Разглед. Р. Барозкіным, напрыклад, паэмы П. Броўкі «Кацярына» перагарае ў размову аб метадах і літаратуры, аб спосабах тэа'візацыі. Крытык падрабязна спыняецца на прычыне няўдач паэмы П. Броўкі «Кацярына». Ён грунтоўна даводзіць, што загану твора былі абумоўлены няспелым а'віравым разуменнем праблем тэа'візацыі. П. Броўка, пішучы твор, як бы зноў пааб'віраў пакаву неафартаўнасці дэсу і псіхалогіі сваёй гераіні. «Таму і наступнае станаўленне гераіні... як ішла крытыка... яе наўхільны рост успрымаюцца намі не як паслядоўны працэс унутранага ўзбагачэння і росту, а тэа'ві якаскае праходжэнне стады: «бачка», «кадэцкія», «дзяржаўны чалавек»... Захест таго, каб чалавечы характар рэауэ наперад смяло, — гэтага падрыхтаваная смяротная схема выбара сямья неабходна для сваёй рэалізацыі, «абавязковы» моманты з жыцця гераіні. Нічога выпадковага, усё разлічана, усё абумоўлена ў самым пачатку, у самой адуле! Нават у дробязях аб'віравацца гэтага «выбарнасця», гэта імкненне паэта стварыць аб'віраваць, «без дашчкі», «вдаваць» біяграфію чалавека.

Р. Барозкін з уважлівым аму пафасам востра змагаецца супраць ілюстрацыйнасці ў літаратуры. Ён спасылаецца на вопыт нашай класікі і выразна даводзіць думку, што «рэалістычная літаратура ніколі не пачыналася з аб'віраваўняў, а... прыходзіла да іх у выніку паглыбленага аналізу жыцця людзей, іх паводзі і псіхалогіі». Крытык адстойвае права ісьменніка на давер сваім уважлівым жыццёвым назіранням. Кожны факт жыцця, сьведчае ён, можа стаць матэрыялам для мастацтва, усё справа ў аналізе яго, у мастацкай асававацы. І таму пры разглядзе творчасці П. Панчанкі крытык асабліва падкрэсьлівае біяграфічныя лірычныя паэты. Прыбывшы ракі аднаго з вершаў Панчанкі перыяду Айчынскай вайны:

У мяне не заблілі нікога — ні маці, ні жонкі, ні брата. Я не плакаў босонам ноччу ад горкае страты. Ад чаго ж тады сэрца так хоча, так прагне распытаць? —

Р. Барозкін піша: «Другі, менш сумленны з самім сабой паэт «падагнаў бы» (гэта ж не больш як вершы!) сваю біяграфію, каб яна ва ўсіх пунктах, каб скажаць, супадала з біяграфіяй народа. Панчанку ж гэтага не трэба. Наястнай работай думкі, метадамі мастацкага аб'віраваўня, да кадані захавваючы вернасць асновам свайго лірычнага характару, пашы-

лае паэт сваю асабістую біяграфію да межаў вядомай і выдатнай біяграфіі народа».

Дарчы, у другім выпуску «Беларускай літаратуры» (выдавецтва АН БССР, Мінск, 1959 г.) М. Лазарук вельмі наўдала спрабаваў «абвергнуць» сьведчэнне Р. Барозкіна пра а'вірабіграфічнась першым П. Панчанкі спасылаючы на... злучны творы паэта — «Баладу пра Міколу Сасноўскага», «Нацны мшцевец» і інш.

Кніга Р. Барозкіна востра палемічная. І не толькі тым, што ён ацэніў, скажам, паэмы П. Броўкі «Кацярына» або «Грозныя Пашчы» А. Куляшова або «Янука Сялібы» М. Танка ў вельмі многім разыходзяцца з «агульнапрынятымі» ацэнкамі. Кніга Р. Барозкіна «Грунтоўна» палемічная з тымі вядомымі крытычнымі артыкуламі і рэцэнзіямі, а'віра якіх толькі дзесяць гадоў, ацэнілі і чытаючы кнігі, каб пісаць на іх рэцэнзіі, а не разважана, захваліліся, жыць разам з гераінямі твора. У такіх крытыкаў ёсць гатовыя выкрыкі і меркі староўнага гераіня, якім загану вядома, адкуль ён павінен быць, што павінен адчуваць і думаць. Чытаеш, напрыклад, наступныя радкі пра гераіню апавадана М. Шалява «Дзе чалавек...»: «...Андрэй Сокалаў кроць па а'віра і малымі сваім прывічэнным сьмялом, і ні смаргі, ні нарананні на лёс не чуюм мя ў яго голасе» (падкрэслена намі — А. К.). — і аджашча М. Баросток — а'віра артыкула «Аб духоўным багаці гераіня» («Маладоўскі» № 5, 1959), здаецца, сама не чытае апавадана. Бо ці ж не гэты Андрэй Сокалаў, з якога крытык робіць каменную статуэтку, гаворачы ў творы такія словы:

«...Іныя раз не спіш уначы, глядзіш у змрок пустымі вачыма і думаеш: «Заўшата ж, жыцьці, ты мяне гэтака парала!» Нима мне адкажы ў ім змрок, ні пры яным сонейку... Нима і не дажалеся!»

Не гаворачы пра аналіз майстэрства, сам пераказ вершаў гучыць у некаторых рэцэнзійках вельмі і вельмі неспраўна: «Калі салдат у страй пачуе каманду «Вышы! галаву!», ён бачыць не толькі ноль суседа (?), перад ім адкрытае зямлі палавіна, набіе сьнява» (Я. Герціч). «На правільным шляху», «Беларусь» № 5, 1959).

Эстэтычная малапісьменнасць падобных крытыкаў адчуваецца нават на аналах прыпынку, з якіх ім, здаецца, вядомы толькі кропка і коска. Чытаючы такіх крытыкаў, не адчуваеш жыцця адносіна да твора, непасрэднасьці размовы, багаці інтанацыйнага і тэа'ві яе.

Крытычныя артыкулы Р. Барозкіна якраз «ісьменныя» ў гэтых адносінах. Крытык усю тэа'ві пералаваць само ўжыванне ад верша, яго дыханне. Для крытыка гераі справданы пазіі, як жыцьці людзі, «Бедная Аляся! Як яна толькі магла паказаць такога», — усклікае ён аб гераіні паэмы А. Куляшова «Толькі ўперад», і нас крапае гэтага жывага, чалавечнага інтанацыя размовы. У крытыку бачыць чалавека, які захаваў у справданы пазіі, які перажывае за гераі, хвалюцца разам з ім. Адчувае крытыкам жыццёва, справданы мастацкага слова вядуць у такім любімым каменціраванні пэтам чытача радка: «Можна падрабязна раскажаць аб тым, як цяжка і напружана працаваў чалавек, сплёўваючы яліну, — піша Р. Барозкін пры разглядзе паэмы «Прыгоды чымбалы». — Куляшоў і тут называў іх эканоміям: «Пень астыаў ад пілы». Аб тропях такога роду не ска-

жам: прастата мастацкіх прыёмаў (мы вельмі часта маскіруем «прастатой» ляноту думкі, звычайна да агульнапрынятага), затое і не скажам, што яны народжаны чужымі, прынятымі на веру ўвядзенымі аб жыцці. Не, такое трэба бачыць уласнымі вачыма альбо ўспіць фантазіяй, вельмі творчай, гранічна жывой».

І як характэрны гэтыя словы, узяты ў дужкі: «Мы вельмі часта маскіруем «прастатой» ляноту думкі...» Р. Барозкін і пры размове аб творы, напісаным дзесяць год таму назад, не можа ўстрымацца, каб не выказацца аб тым, што не задавальнае яго ў сённяшняй літаратуры. Ён неспрыямы вораг пераэраўнасці, шэраўнасці ў літаратуры.

Пасля такіх артыч. тэмпераментных старонак нас не могуць задаволяць месцы кнігі, прысвечаныя пытанню ўплываў і ўзаемаўплываў паэтаў. Тут менш за ўсё б'віць крытык арыгінальным і часта іпоў добра выбітым гасінам. Гаворачы аб уздзеянні Маякоўскага на паэтаў, ён нярэдка як бы забываецца на індывідуальнасць паэтаў, не заўсёды паказвае, як адметна на кожнага з іх уплываў Маякоўскі, як П. Панчанка шукаў у Маякоўскім Панчанку, а Танк — Танка. Непераканаўча напісана і аб уплыве Ю. Славацкага на творчасць ранняга Танка.

Не забываючыся заўсёды падкрэсьліваць жыццёвыя ўплыў вядомай рускай літаратуры на беларускую, Р. Барозкін у адным месцы сваёй кнігі бачыць гэты ўплыў пра... «Слова аб паэту Ігаравым». Але ж «Слова» — такі ж рускі, як і беларускі, і ўкраінскі пэтам.

Гаворачы аб аборніку ў паэме, трэба адзначыць, што ў ім добра выявіўся талент Р. Барозкіна як крытыка і як літаратуразнаўца і значна слабіць яго гісторыя. Р. Барозкін усю тэа'ві аналізаваў той або іншы твор, але калі трэба даць характарыстыку ўсёму літаратурнаму працэсу, зрабіць аб'віраваўняў, — то ўжо не бачыш ні таго пафасу, ні той глыбокай думкі. Скажам, піша крытык аб тым, якое вядома месца займае ваенная тэа'ві ў літаратуры 30-х гадоў, і ў павярджэнне толькі называе творы Пойкава-Прыбы, Собалева, Шханавы, Вішнеўскага, Лугаўскага і, дарчы, вядомага беларускага а'віра. Наогул вельмі шкада, што і прыклады для параўленняў — біраўска Р. Барозкіным радкі з беларускай літаратуры, і пры чытанні часта стварэцца ўражанне, што аб беларускай паэзіі піша рускі крытык, які добра ведае толькі сваю літаратуру. А між тым, якія цікавыя назіранні сустракаюцца ў Р. Барозкіна па гісторыі беларускай паэзіі! Прыгадаем хоць бы разважаныя крытыка, калі ён параўноўвае паэтыку «Сцяга брыгады» А. Куляшова з першымі спробамі стварэння рэвалюцыйнага апава беларускай савецкай паэзіі. «Як выскопа павіна была вырасці», — усклікае Р. Барозкін, — рэалістычная культура малодай беларускай паэзіі, яе давер да злавораў апаваўных традыцый нашай класікі, каб асавацца, праявіла ўсю штурнаць сваёй «прыгажосці» вост гэтага павяржэння і стылізацыя пад фальклор і каб умоўна-быліны «Іван-вядола» са ступіў месца жывому, рэальнаму Алясею Рыбко!» Гэта ж гэтыя дэспэраты аб станаўленні паэтыкі нашай верша! І як шкада, што крытык не пакапаўся паказаць творчасць паэтаў на шырокім фоне ўсёй беларускай паэзіі, у сувязі з творчай іх палічыкай, — да нашага ж чытача кніга Р. Барозкіна «Паэзія і праза» адгрывае ў нейкай ступені ролю неапісаных яч'я нарысаў беларускай савецкай паэзіі.

М. Валуеў, настаўнік Леанпольскай школы Міёрскага раёна.

Кніжныя магазіны Перавожыцця НА САМААБСЛУГОВАННЕ

У пасёлку Архаўскаму Аршаўскага раёна адкрыты кніжны магазін самаабслуговаўня. У ім няма прываўка, пакупнікі маюць свабодны доступ да кніг. Спецыяльна даведнікі дапамагаюць наведвальнікам хутчэй выбраць патрэбную літаратуру. Аб навінках, што наступілі, паведамляецца на прадпрыемствах, у сёлах, школах. У магазіне вядзены спецыяльныя сшыткі, у якіх запісваюцца запатрабаваныя пакупнікоў.

У сёлах вобласці адкрыта 6 кніжных кіёскаў без прадаўца. Новая форма прадажу літаратуры ўведзена больш чым у 20 гандлёвых пунктах спэцыяльнай катэгорыі. Шпэр на сьле кніжным гандлем займаюцца звыш 200 магазінаў, ларкоў і больш 360 грамадскіх кіёскаў.

Работа па-новаму ажыўляе кніжны гандаль. За дзесяць месцаў гэтага года катэгорыяныя магазіны прадалі кніг на 5.900 рублёў — на 36 тысяч рублёў больш, чым за ўвесь мінулы год.

М. Валуеў, настаўнік Леанпольскай школы Міёрскага раёна.

Кніжныя магазіны Перавожыцця НА САМААБСЛУГОВАННЕ

Учым я іх не палманваў, дзеля большай перакарнальнасці наішчаў на мясцоў дэялект — адным словам, трымаўся так, як і мог трымацца падлетак з Асінаўкі. І талды зарылася, можна скажаць, цуда: і лясаваты і вусаты, перанімуў сяміж сабой, пачалі размаўляць са мной на Беларускай мове.

Чытаў твайго башку ўсе на вёсцы называюць «Ганцлята», — спытаў лясаваты і ўсімкінуся. — Ты талдася? — Здрава! — не засмяяўся, а нека прарокваў вусаты, ён змеруў мяне дэялектным позірмак, перанімуўся з лясаватым некалькімі імённымі словымі адносна майго і башкавага росту і потым прызірліва сказаў мне: — Башка ў цябе, як нам помніцца, высока, а ты чымусці мала ад зямлі адскоўну.

Нішто, вачы вірасту, — адказаў я беспалюта-балэдра і сам сабе ў душы ўсімкінуся. — Матка ў нас малая. А так ва ўсім я — у башку, усё яго рыхцілі падабраў.

Рыхцілі? — ажыўлена перанітаў лясаваты. — А ты вядеш, што гэта за слова? — Як вам скажаць? — задумаўся я. — У нас так кажучы. Вось і пра мяне кажучы, што я рыхцік, як башка, ну, значыцца, падобны на яго. — А што азначае «рыхцік» па-ямецку? — вядома, — не аставаў ад мяне лясаваты. — Ты вучуваў ямецкую мову ў школе? — Як жа, вучуваў, — кінуў я галавой і ўсклікнуў: — А, помню-помню. Рыхцік — значыцца, правільны, дакладны.

